

A black and white photograph of a glass surface, possibly a window or door, with the SpareBank 1 Markets logo printed on it. The logo consists of the text "SpareBank" in a large, bold, sans-serif font, with "MARKETS" in a smaller, bold, sans-serif font below it. To the right of the text is a large, stylized number "1" inside a circle.

SpareBank MARKETS

Skråblikk på pensjonsreformen og fremtidig bærekraft

Pensjonskontorets Jubeleumskonferanse

Oslo 12. september 2024

Harald Magnus Andreassen

SpareBank 1 Markets

Phone: (+47) 24 14 74 18

Visit address: Olav Vs gate 5, 0161 Oslo

Post address: PostBox 1398 Vika, 0114 Oslo

SpareBank
MARKETS

Pensjonsreformen: Bragden i et land som flyter av melk og honning

Pensjonskommisjonen nedsatt av Stoltenberg i 2001, *ferdig i 2004*

- **Medlemmene**

- Sigbjørn Johnsen, Steinar Strøm, Eva Bikeland, Stein Reegård, Stein Stugu, Hans Olav Karde, Sissel Rødevand, Leif Forsell (men det var egentlig Stoltenberg og Gerd Liv Vallas reform)

- **Forslagene – lyder det kjent?**

- **Levealdersjustering:** Pensjonene skulle justeres i tråd med økt levealder. Dette betydde at folk måtte jobbe lenger for å få samme pensjonsnivå som tidligere generasjoner
 - **Fleksibel pensjonsalder:** Innføring av muligheten til å ta ut pensjon fra fylte 62 år, kombinert med å kunne jobbe deltid eller fulltid
 - **Inntektsavhengig pensjon:** Alle arbeidsår skulle telle med i beregningen av pensjon, slik at pensjon i større grad ble koblet til inntekten gjennom arbeidslivet
 - **Minsteytelser:** Sikring av et grunnleggende pensjonsnivå gjennom garantipensjon for de med lav eller ingen arbeidsinntekt
 - **Obligatorisk tjenstepensjon:** Forslaget om obligatorisk tjenstepensjon for alle arbeidstakere ble senere innført, noe som styrket privat pensjonssparing
- Det meste ble vedtatt i 2005 og i 2007. Bare SV og FrP var imot i 2005, bare FrP i 2007
 - Ingen nød i statsfinansene den gangen, eller i dag
- Men vi ser at noe kommer til å endre seg i fremtiden – og vi forbereder oss i tide!***

Pensjonsreformen vedtatt i 2011 – og forsterket i 2023

- **Nytt, svært bredt pensjonsutvalg nedsatt 2020**

- Med bl.a.: Kristin Skogen Lund,, Ragnar Torvik, Axel West Pedersen, Ola Grytten (NHH/KrF), Kjell Vaage, Hilde Olsen, Steinar Fuglevaag (SV), Marianne Marthinsen (Ap), Terje Søviknes (FrP) + Sp, V
 - + Råd med alle parter, +stort ungdomspanel (!), «alle viktige» ga innledninger
- FrP og SV hadde noen avvik

- **Forslagene**

- **Aldersgrensene** i pensjonssystemet bør økes
 - Aldersgrensene må økes med to tredeler av økningen i forventet levealder
- **Minsteytelsene** i pensjonssystemet bør følge den generelle velstandsutviklingen
- **Uføre** bør sikres en rimelig alderspensjon

- **Og det meste ble vedtatt av Stortinget**

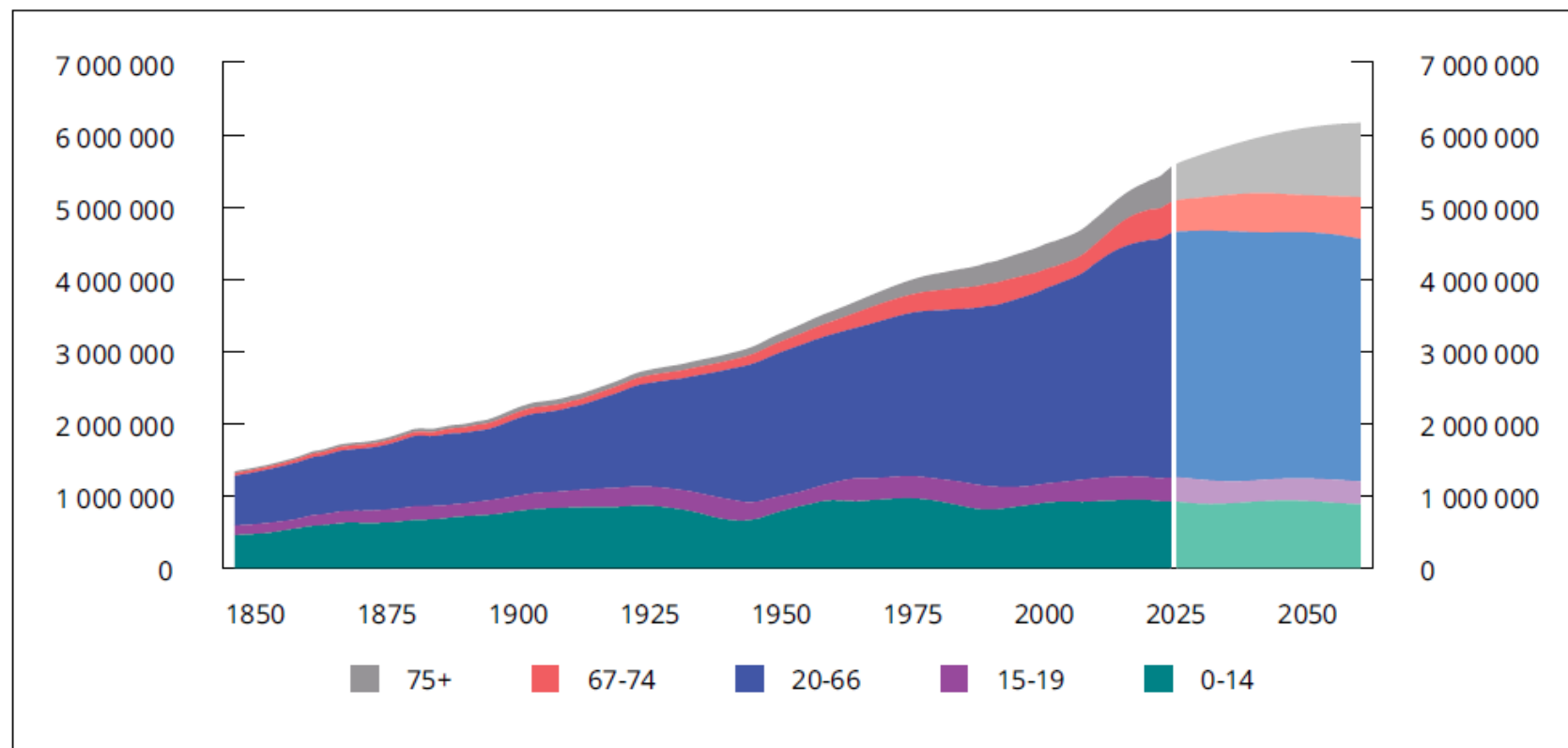
- Selv om noen i fagbevegelsen protesterte (men LO var med)
- Men SV, Rødt, og deler av Sp var imot levealderjusteringen (for de med fysisk krevende yrker)
- FrP ville vel ha noe mer av det meste, gratis, som vanlig

Brede kompromisser, som blir stående

- **Utfordringer har blitt erkjent**
 - Selv om det er mer enn nok melk og honning, i dag
- **Topptunge utvalg: Fagfolk, partene, partiene**
 - Stor vekt på å avveie hensyn mot hverandre, finne balanserte løsninger
- ***Stor vilje «i sentrum» av norsk politikk på å finne felles, bærekraftige løsninger***

Perspektivet

Andelen over 67 vs. 16 – 67 år: 25% nå → 42% i 2060

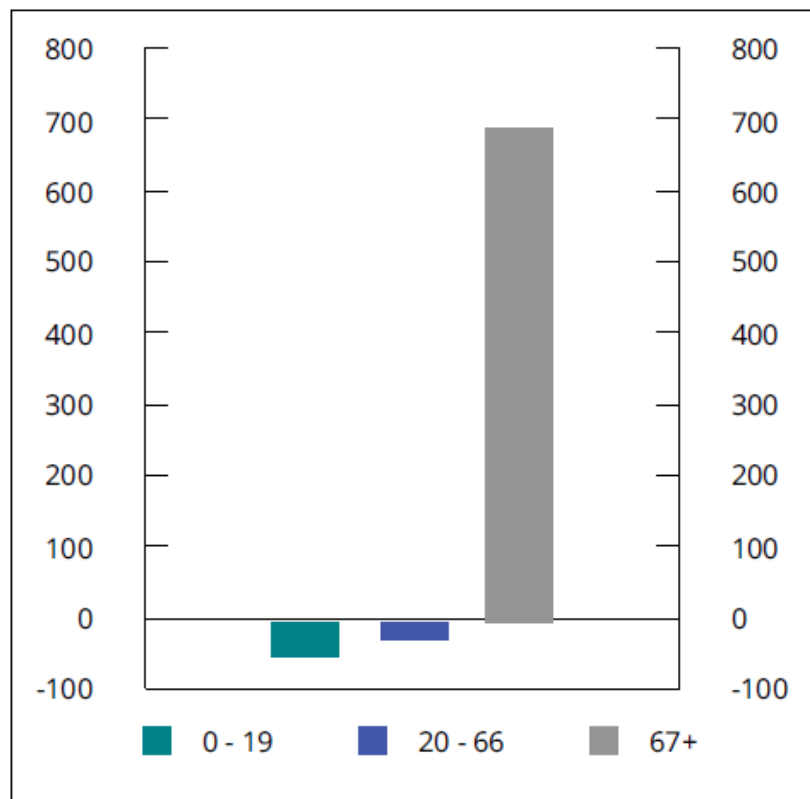

Figur 1.1 Befolkningen fordelt på aldersgrupper.¹ 1846–2060

¹ Befolkningsfremskrivingene tar utgangspunkt i Statistisk sentralbyrås hovedalternativ fra 2022. Det er justert for at det nå ventes flere ukrainske fordrevne enn lagt til grunn i hovedalternativet fra 2022.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

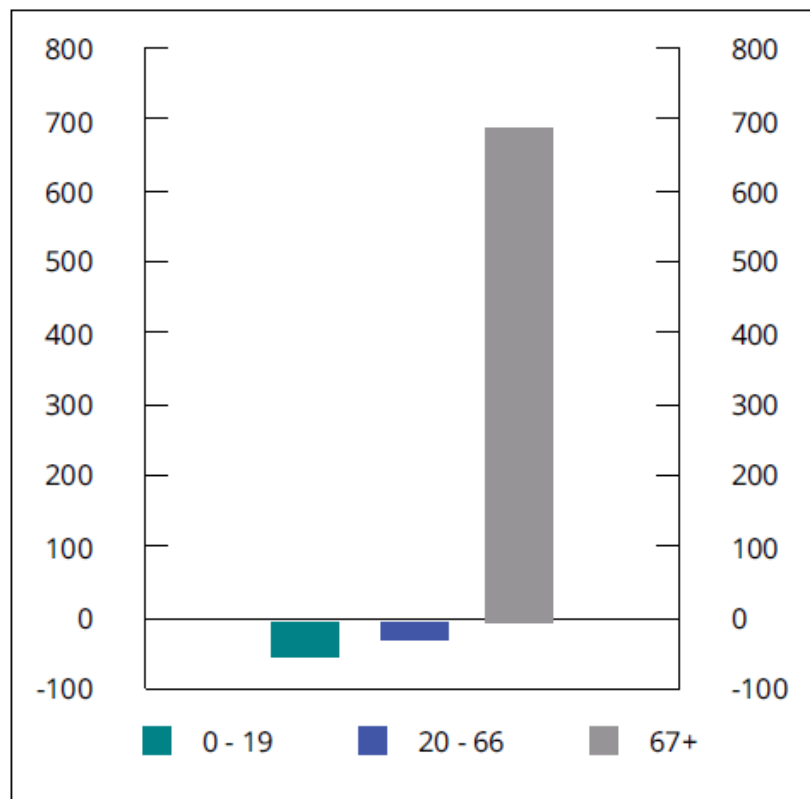
Denne endringen ser kanskje ikke så lystelig ut?

Figur 1.2 Endring i befolkning etter aldersgrupper.
1 000 personer. 2024–2060

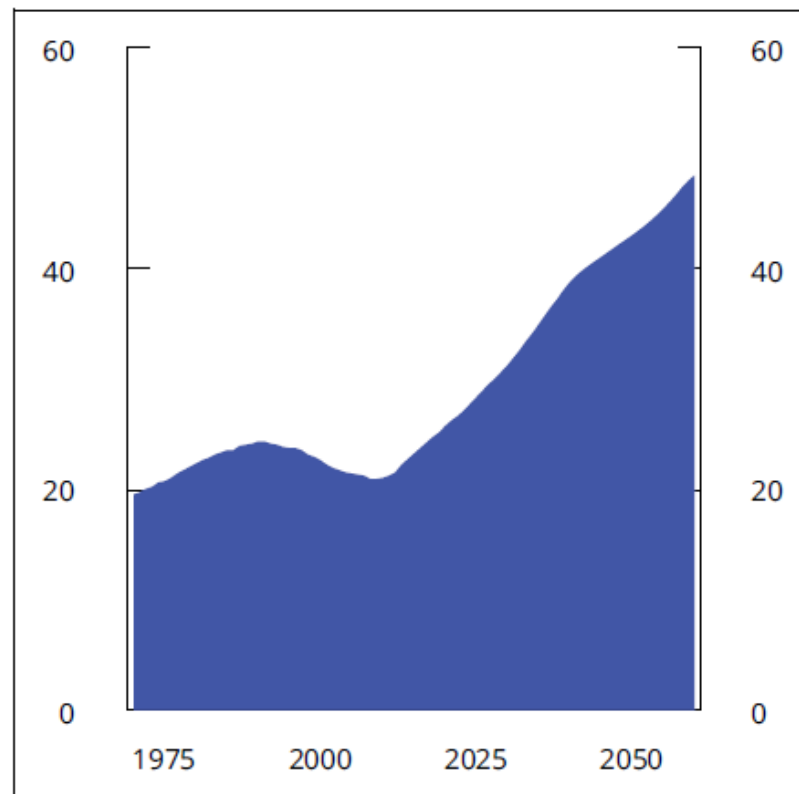
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Denne endringen ser kanskje ikke så lystelig ut?

Figur 1.2 Endring i befolkning etter aldersgrupper. 1 000 personer. 2024–2060

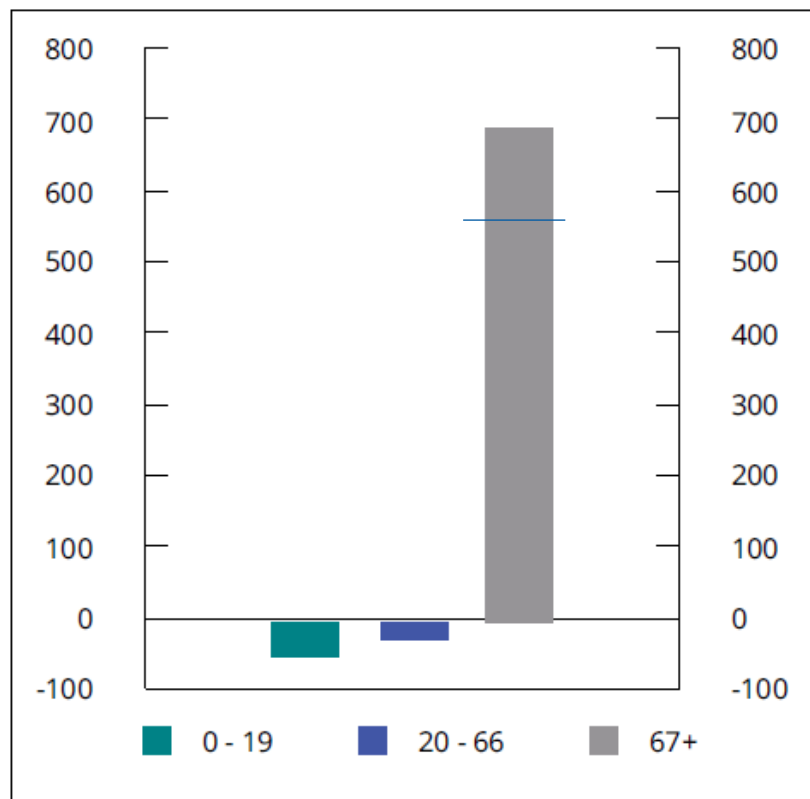
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 7.2 Aldersgruppen 67+ som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (20–66 år). Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Men vi kan kutte en del på den lange stolpen (økonomisk sett)

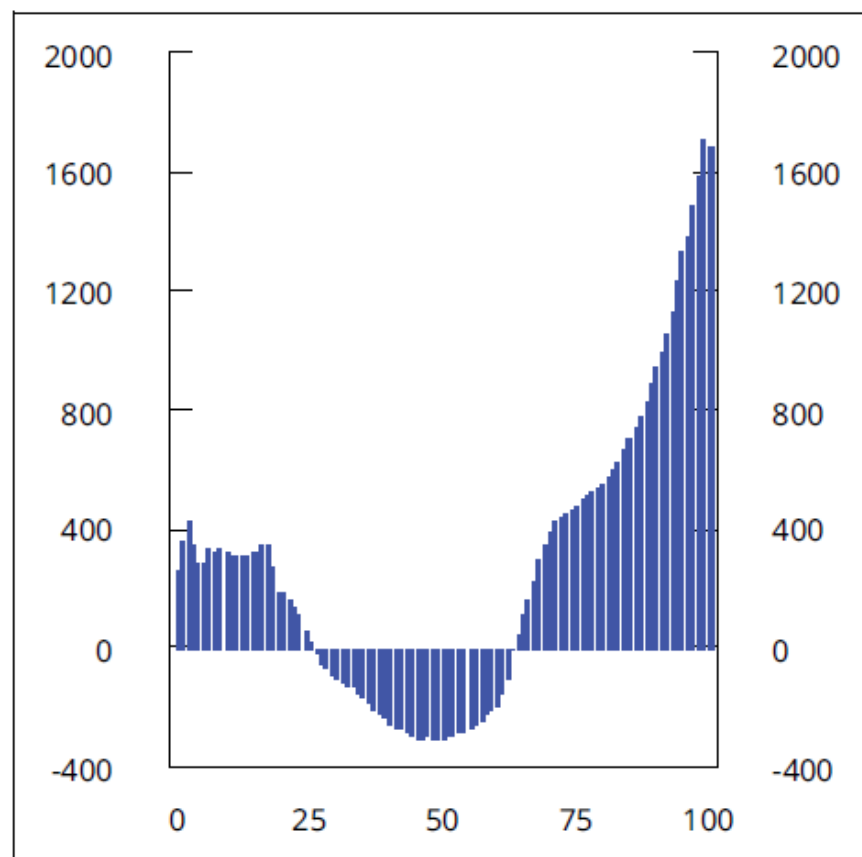

Figur 1.2 Endring i befolkning etter aldersgrupper.
1 000 personer. 2024–2060

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

- **67-årskullet blir på 70.000 personer**
(2040, 60' nå)
- Heves gjennomsnittlig avgangsalder med 2 år:
140' færre pensjonister, 140' flere som potensielt kan arbeide
- **Pensjonsbrøken (over 67/(16-66) reduseres med 5 pp,**
 - I 2040 fra 38% til 33%
 - ... men fra 25% i 2024...
 - Men det kan bli mer enn 2 år, selvsagt
- **Forventet levealder ved 67 år**
 - Folketrygden ble innført: **Knappt 14 år**
 - I 1990: **15 ½ år**
 - Nå (den gode nyheten): **Vel 19 år**
 - Ikke noe tilsier at det stopper her

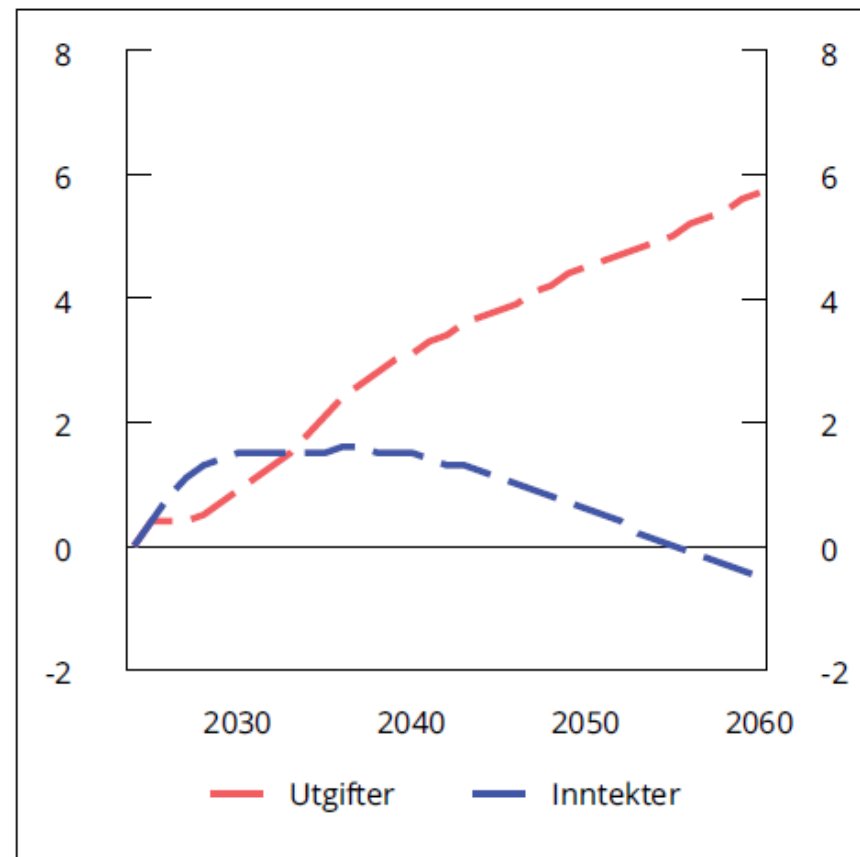
Til slutt blir det fryktelig dyrt. Og pass deg for haikjeften!

Figur 1.10 Omfordeling over livsløpet. Netto overføringer fra offentlig forvaltning etter alder.¹ 1 000 kroner. 2024-priser

¹ Basert på tallgrunnlag fra 2017. Omregnet til 2024-priser ved hjelp av utgiftsdeflatoren for statsbudsjettet.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 1.11 Inndekningsbehov i finanspolitikken. Offentlige utgifter og inntekter frem mot 2060. Andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent.

Kilde: Finansdepartementet.

Er 6% av Fastlands-BNP i 2060 umulig å dekke inn?

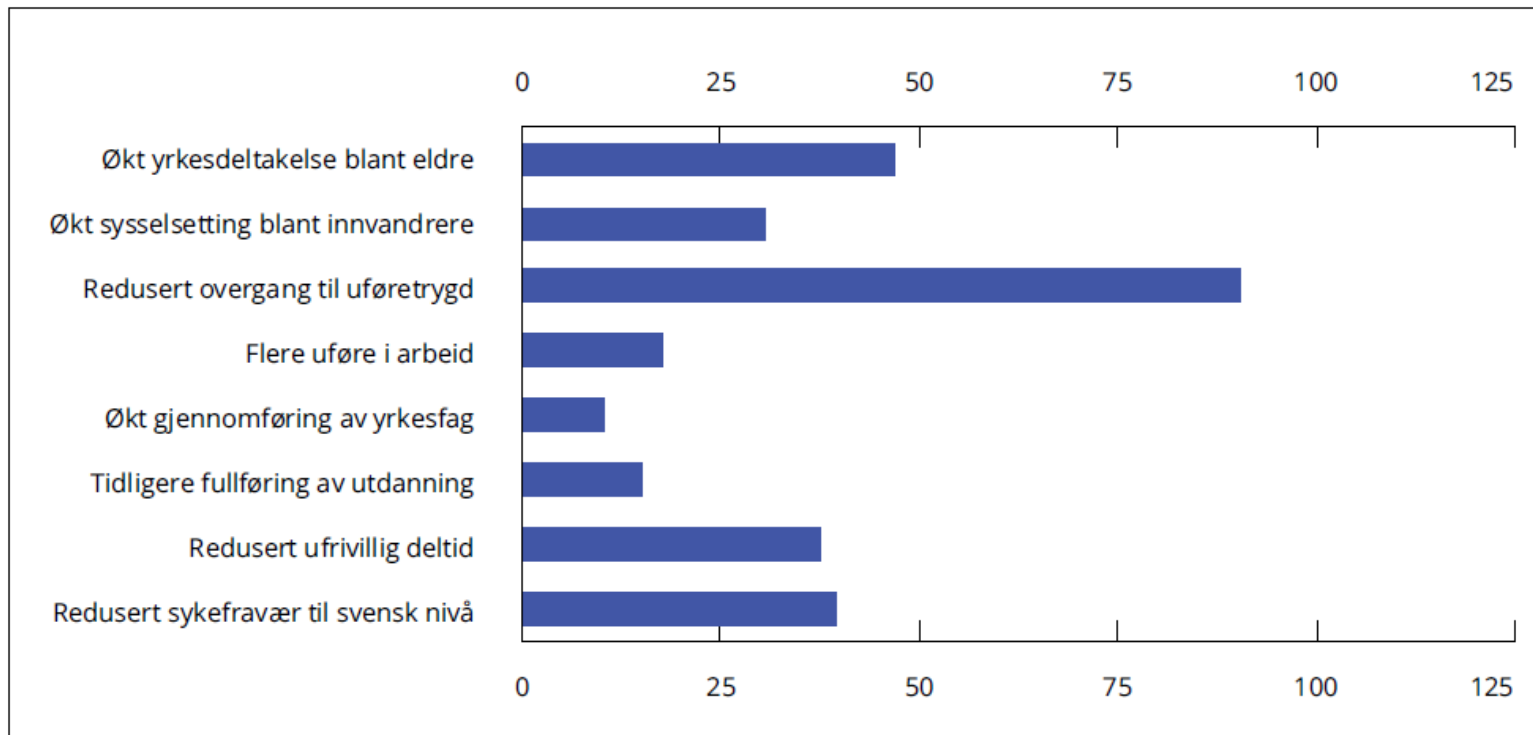
- **Det er lenge til**
 - Eldre har blitt friskere, mindre økning i bruk av sykehus enn i resten av befolkningen
 - En mindre andel av eldre trenger sykehjem
- **Oljefondet** kan jo bli enda større – og vi har kjempebidrag derfra allerede
 - **13% av BNP, som ingen andre har**
- Nå ser (nesten) alle på alle forslag for å **øke yrkesdeltakelsen**

Nå er det mange som snakker om slikt

2023–2024

Meld. St. 31
Perspektivmeldingen 2024

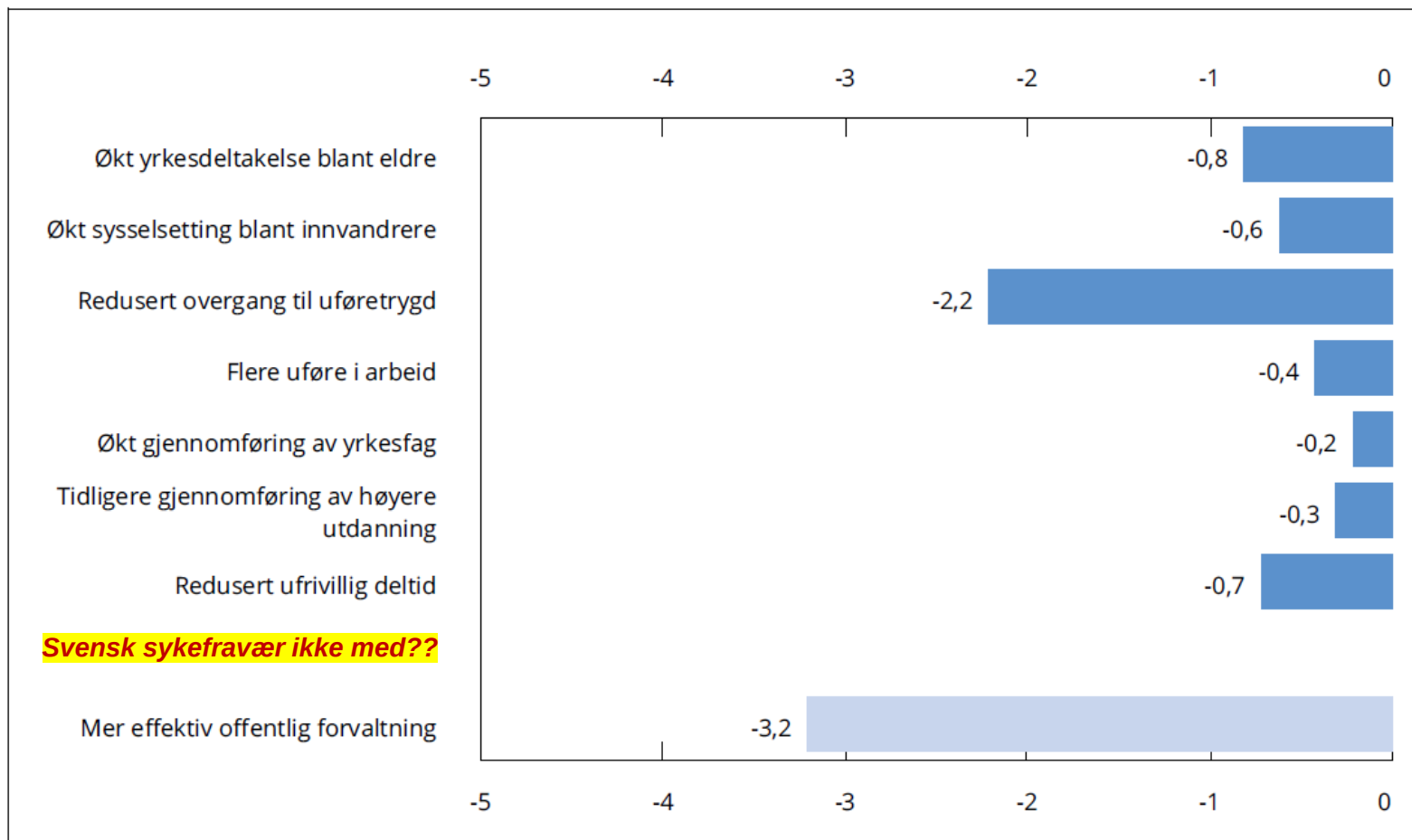
9

Figur 1.4 Illustrasjon av mulig økning i antall årsverk ved ulike retningsvalg. Virkning ved full innfasing.¹
1 000 årsverk

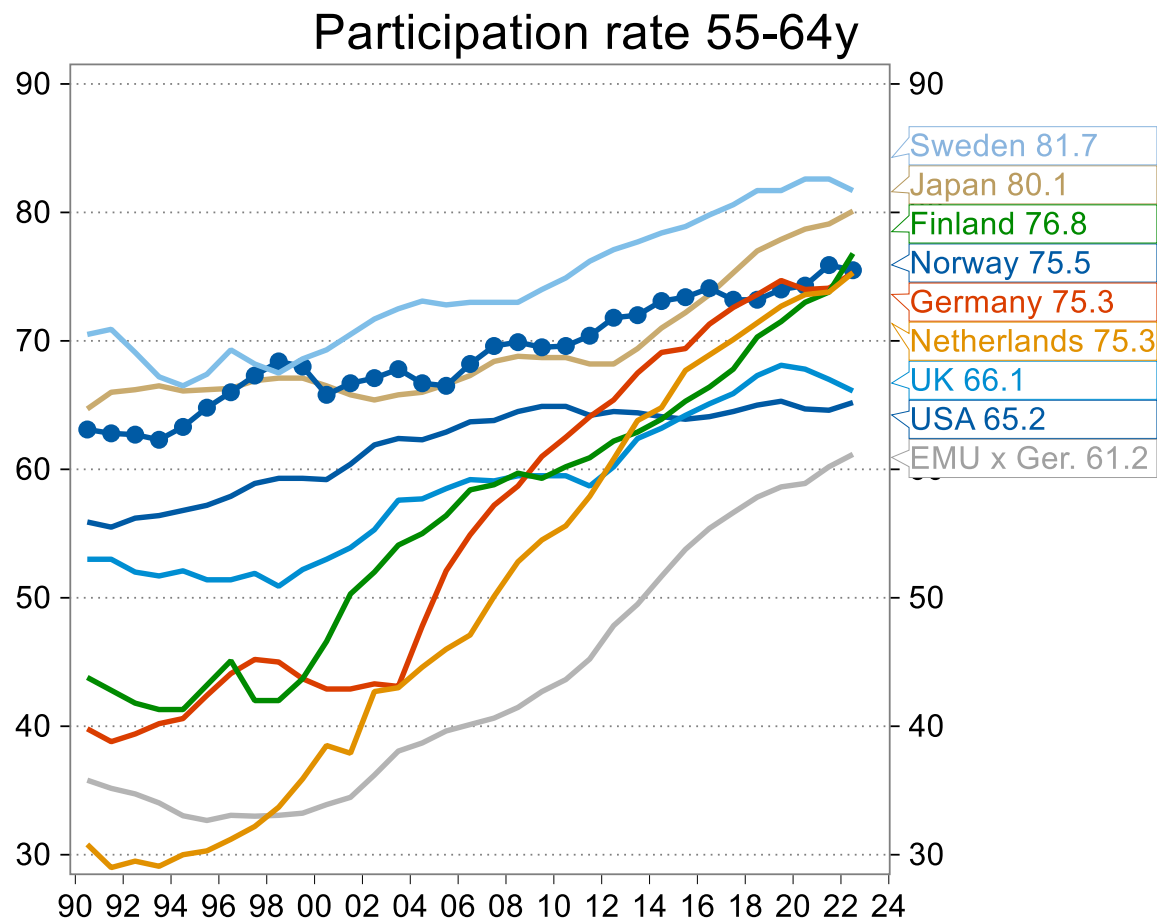
.. Og det betyr mye for haikjeften!

Her er det lagt til grunn en ekstra økning i pensjonsalder på ett år (vi synes effekten er lavt anslått)

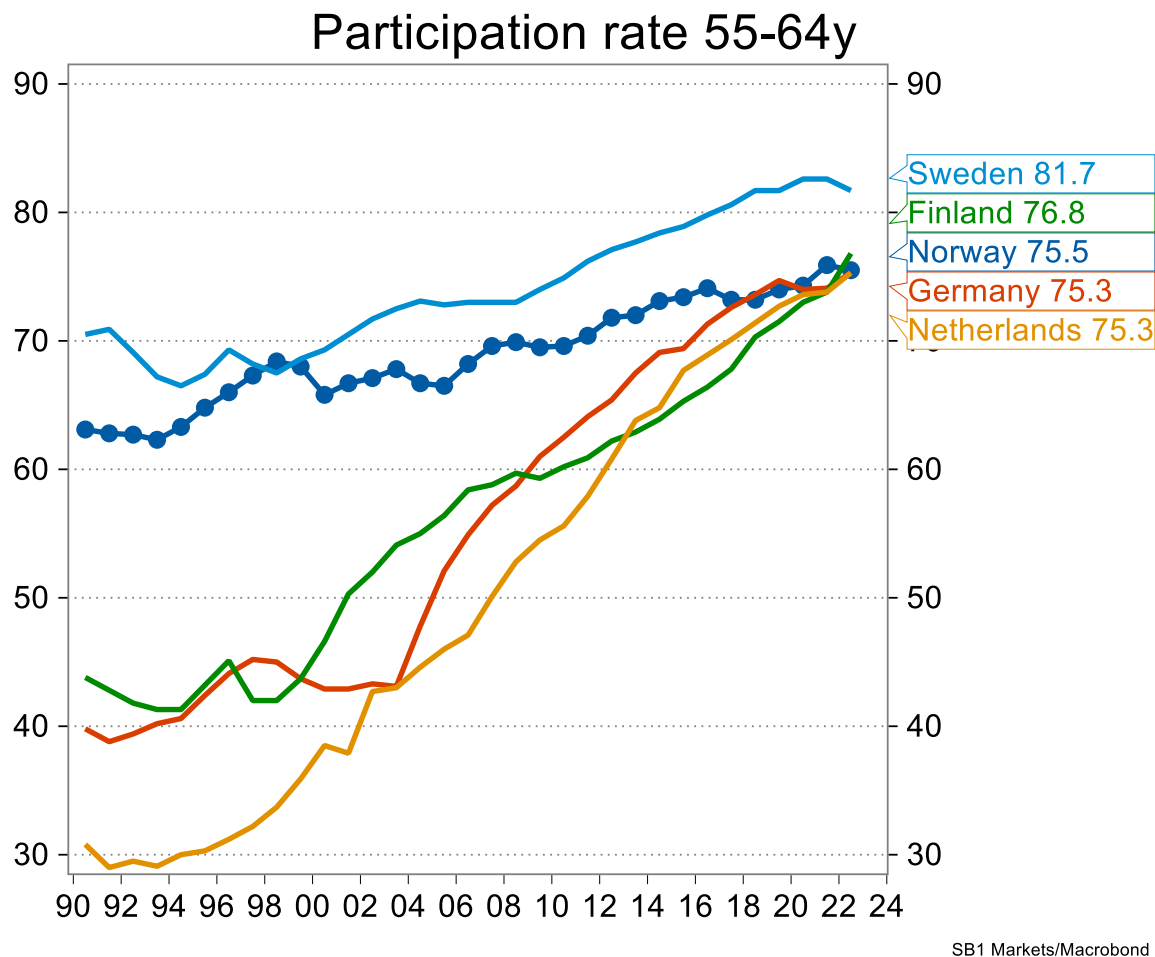
Figur 1.12 Illustrasjon av mulig reduksjon i inndekningsbehov i 2060 ved ulike retningsvalg.¹ Andeler av BNP for Fastlands-Norge. Prosentenheter

Flere eldre jobber i Norge. Men se hva de andre har fått til!!

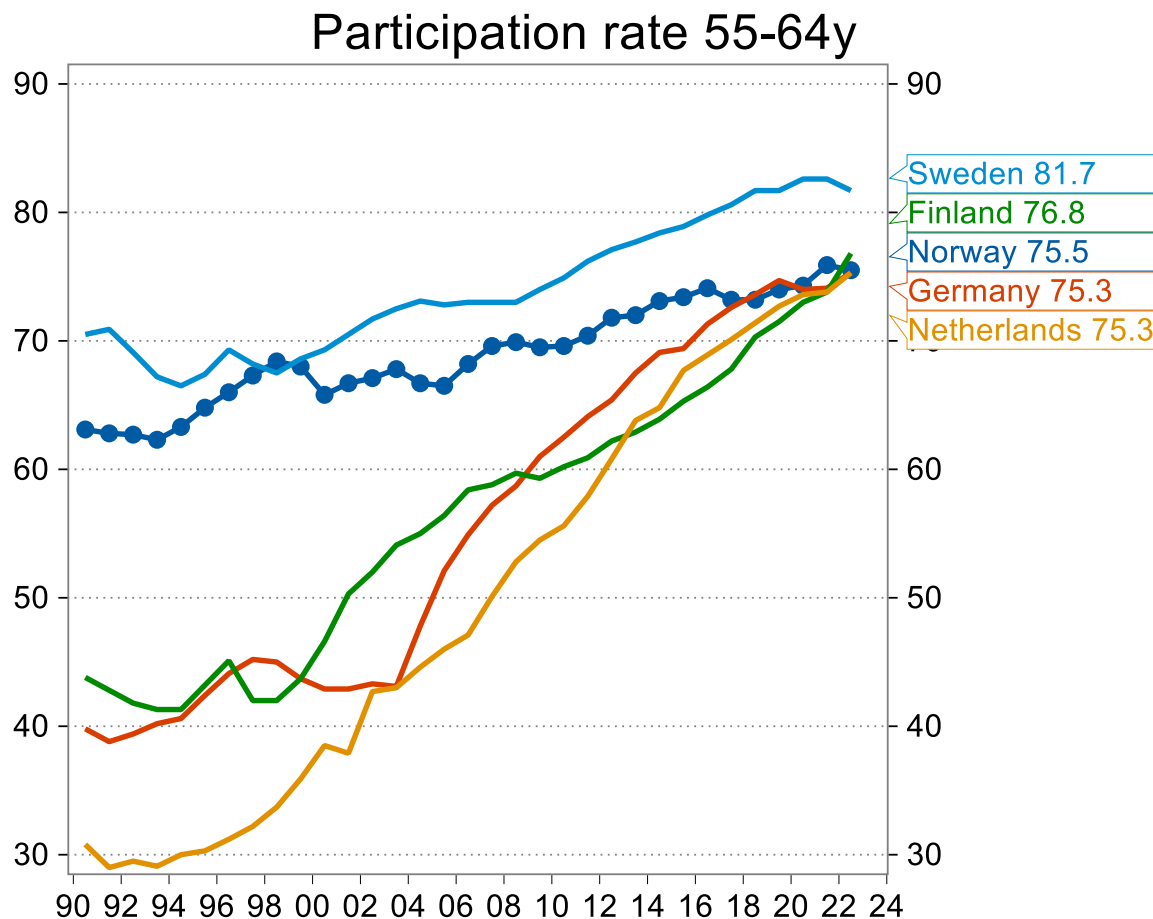

SB1 Markets/Macrobond

Flere eldre jobber i Norge. Men se hva de andre har fått til!!

Flere eldre jobber i Norge. Men se hva de andre har fått til!!

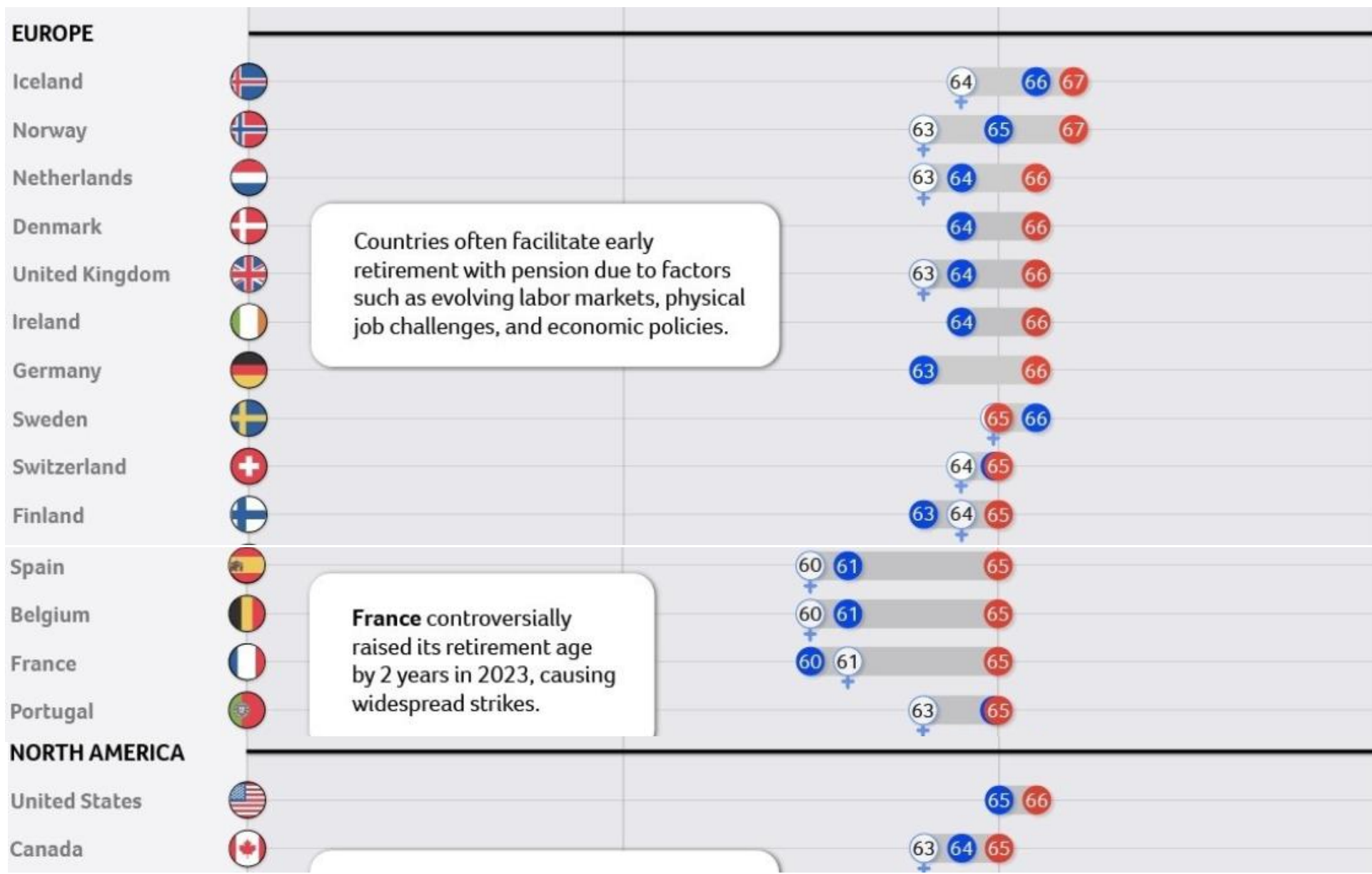
SB1 Markets/Macrobond

Effektiv pensjonsalder:

- Norge: Ca. 65 år
- Sverige: Ca. 65 år
- Danmark: Ca. 64,5 år
- Finland: Ca. 63 år
- Tyskland: Ca. 63,8 år
- Frankrike: Ca. 60,4 år
- Spania: Ca. 62,8 år
- Italia: Ca. 61,8 år
- Storbritannia: Ca. 64 år
- USA: Ca. 65 år
- Japan: Ca. 70 år

Når går vi av? Det er åpenbart ikke avhengig hvor gamle vi blir

Men av våre gamle vaner

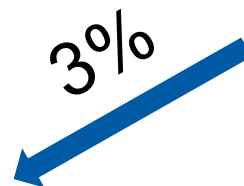
Dette har ingen gjort før oss: Vi sparer alle oljeinntektene i et fond!

Norge bruker ikke oljepenger.

Kun avkastningen av fondet vi har spart opp, fordi vi **ikke** har brukt oljepenger

Alle statens oljeinntekter

Langsiktig handlingsregel:
Bruk 3% (var 4%) antatt langsiktig realavkastning

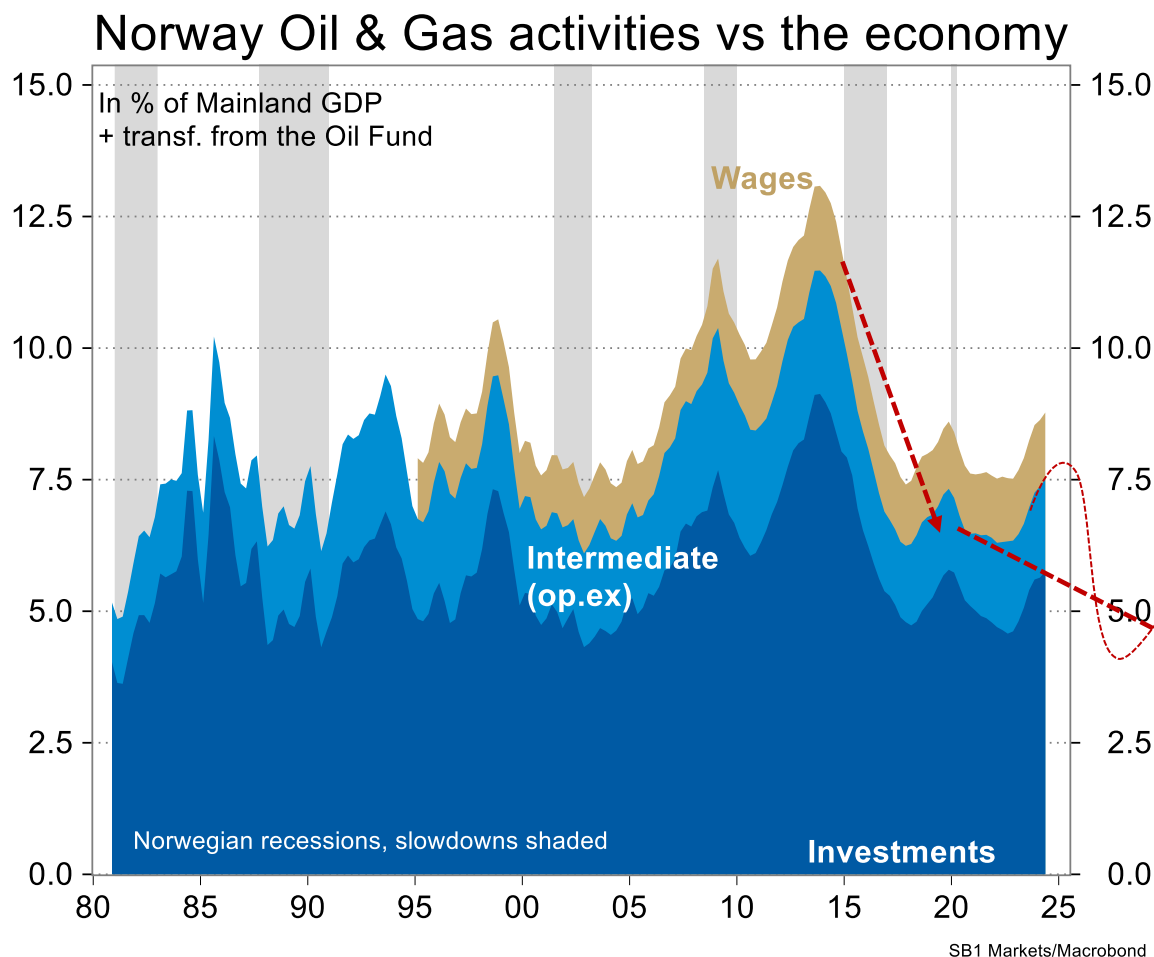
Vi har stort sett brukt mindre enn h-regel

Oljepengene har ikke ødelagt oss!

- ***Vi bruker ikke oljepenger***, men avkastningen av et fond vi ha spart opp, fordi ***vi ikke har brukt oljepenger***
- ***Norsk velferd er ikke*** avhengig av fremtidige oljeinntekter
- Vi skal ***IKKE erstatte oljeeksporten*** med annen eksport
- De som ***selger til oljesektoren*** må en dag finne andre kunder
 - Det er ***den minste bekymringen*** jeg har for norsk økonomi
 - Bekymringen er heller at noen tror det et problem, og lager politikk deretter
 - Det er mange grunner til å ikke like formuesskatten eller utbytteskatten, men ***«omstillingsbehovet» er ikke et godt argument for at disse skattene er ekstra farlige, nå***

Omstillingsbehovet: Den enste halvparten skal tas på 10 – 30 år

I vår mest entreprenørdrevne, kompetansetunge, konkurransedyktige og fleksible industri

- Denne omstillingen vil eiere, ledere og ansatte klare utmerket over den neste generasjonen
 - De blir ikke sittene med hendene i fanget eller på venterommet på NAV
- Det vil frigjøre forskere, ingeniører, verkstedarbeidere
- ... som vil være sentrale for alt annet vi kan drive med, herunder sikkert noen grønne ting
 - I dag har vi jo ikke folk til overs!

Likevel. Historien stanser ikke her!

Hva burde vi tenke på?

- Bør gamle som jobber – eller bedriften som ansetter dem – **belønnes, av fellesskapet**?
(Så mye som mulig)
 - Skattesats, arbeidsgiveravgift, trygdeavgift
- Bør staten **betale mer** enn symbolsk lønn til gamle som jobber? (Hvorfor ikke?)
- Hvilke **aldersgrenser** trengs? (Mange færre, og høyere – særlig særaldersgrensene i staten, selvsagt)
- Hvilke **rettigheter** trenger gamle arbeidstakere? (INGEN)
 - Arbeidsgivere må TA ANSVARET
 - Vi gamle må være fornøyd så lenge noen har bruk for oss

Pensjonsreformen: *A never ending story*

Siste ord er selvsagt ikke sagt. Vi trenger en ny (fyll inn) om ca 10 år

Synonymer til "kommisjon" og "utvalg" kan inkludere:

- Komité
- Gruppe
- Panel
- Råd
- Delegasjon
- Arbeidsgruppe
- Nemnd
- Forening
- Styre

**De reelle risikoene:
Politisk fragmentering
& populisme
Her som ellers**

Disse ordene kan ha litt ulike nyanser avhengig av konteksten.

